

PROBLEMLİ İNTERNET KULLANIMI VE AİLE ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME¹

AN EVALUATION REGARDING PROBLEMATIC INTERNET USE AND FAMILY CHARACTERISTICS

Dr. Öğretim Üyesi Zekavet KABASAKAL

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir/Türkiye

Öğretim Görevlisi Tijen AKADA

Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, İzmir/Türkiye

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.944>

Reference : Kabasakal, Z. & Akada, T. (2018). "Problemlİ İnternet Kullanımı Ve Aile Özelliklerine İlişkin Bir Değerlendirme", *International Social Sciences Studies Journal*, 4(24): 4922-4929

ÖZ

Yaşantımızda vazgeçilmez bir öge olarak yer alan ve kullanım alanları giderek artan İnternet, pekçok olumlu kazanımının yanında özellikle gençler açısından bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlar alanyazında ağırlıklı olarak İnternet bağımlılığı yada problemlİ İnternet kullanımı kavramlarıyla tanımlanmaya çalışılmıştır. Problemlİ İnternet kullanımı, bireyin yaşamındaki sosyal, psikolojik, akademik vb. alanlarda olumsuz sonuçlara neden olabilen, bilişsel ve davranışsal belirtileri bulunan, çok boyutlu bir yapı göstermekte ve farklı değişkenlerle bağlantısı incelenmektedir. Bu araştırmada gençlerde görülen diğer problem davranışlarda olduğu gibi ailenin hem koruyucu hem risk faktörü olabileceği gözönünde bulundurularak; problemlİ İnternet kullanımının aileye ilişkin özellikler açısından değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada araştırma yöntemi olarak betimsel içerik analizi uygulanmıştır ve gençlerin problemlİ İnternet kullanımı kapsamında aile ile ilgili faktörleri inceleyen nicel ve nitel çalışmalar değerlendirilmiştir. Sonuçlar, aileye ilişkin risk faktörlerinin (aile işlevlerinde düşüklük, iletişim süreçlerinde tutarsızlık, yüksek çatışma düzeyi, aileden algılanan düşük sosyal destek vb.) gençlerdeki problemlİ İnternet kullanımı ile ilişkili olabileceğini göstermektedir. Bu nedenle problemlİ İnternet kullanımının önlenmesinde ve müdahalesinde aileye yönelik yardım ve eğitim çalışmalarının da yer almasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Problemlİ İnternet kullanımı, İnternet bağımlılığı, aile, aile işlevleri

ABSTRACT

An important facilitator of our daily lives, the İnternet, offers some disadvantages especially for young generations. Some of the problems can be named as İnternet Addiction or Problematic İnternet Use. Problematic İnternet use can cause some negative social, psychological and academic consequences and an individual can display cognitive or behavioral symptoms. Problematic İnternet use and its relationships with several variables have been investigated and this research also aims to evaluate problematic İnternet use of young people in terms of family related factors. Considering families can be both a risk factor and a protective factor for problematic behaviors of young people, qualitative and quantitative research investigating family features and problematic İnternet use was selected for this study, and descriptive content analysis was conducted. Results show that risk factors regarding family life (low family functions, inconsistencies in communicational processes, high conflict levels, perceived low social support etc.) can be related with problematic İnternet use. Therefore it may be beneficial to provide help and training to families in order to prevent and interfere with problematic İnternet use of young people.

Keywords: Problematic İnternet use, İnternet addiction, family, family functions

¹ Bu çalışma VIII. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Günümüzde kullanım alanı giderek artan İnternet, özellikle gençler açısından ele alındığında bir öğrenme aracından, sosyal çevre edinmeye kadar uzanan çok boyutlu bir yapıda karşımıza çıkmaktadır. İlgili alan çalışmalarında, İnternet kullanımına ilişkin olumsuz sonuçları içeren kavramlar yoğun olarak problemlili İnternet kullanımı ya da İnternet bağımlılığı şeklinde karşımıza çıkmaktadır. İnternet bağımlılığı; İnternet kullanma isteğini durduramama, İnternet kullanırken zaman kavramını yitirme, İnternette uzak kaldığı sürede aşırı sinirlilik gösterme (Young, 2007) ve bireyin sosyal ilişkilerinde bozulma, günlük işlevlerin önemli derecede etkilenmesi (Shaw, Black, 2008; Kuss, Griffiths ve Binder, 2013) gibi belirtilerle kendini göstermektedir.

Geçmiş çalışmalarda, araştırmacılar bu problemin gelişiminde riskleri ve koruyucu faktörleri belirlemeye çalışmışlar ve aile faktörlerinin etkili olduğunu bulmuşlardır (Pace, Zappulla, Guzzo, DiMaggio, Laudani Cacioppo, 2014; Kabasakal, 2015; Xin, Xing, Wang, Zeng, 2018). Bu nedenle bireyde görülen pek çok problem davranışla ilgisi olduğu düşünülen aileye ait özellikler, problemlili İnternet kullanımında da hem koruyucu hem risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmaların bir kısmı aile üyeleri arasındaki iletişim ve uyum gibi koruyucu faktörlerin oynadığı role odaklanmış ve ergenlerin İnternet bağımlılığı ile bu aile özelliklerinin ilgili olduğunu düşünmüşlerdir (Park, Kim ve Cho, 2008). Aileye ait faktörleri çalışan benzer çalışmaların sonuçları, ebeveynlerin sosyal desteğinin olmaması durumunda, ergenlerin sanal dünyada sosyal destek arayışına girmelerine neden olabileceğini ifade etmektedir (Tichon ve Shapiro, 2003). Aileye ait özellikler son yıllardaki çalışmalarda anne-babanın sosyoekonomik durumu, eğitimi, mesleği, çocuğa ilişkin tutumları, aile içi süreçler (çatışmalar, işlevler, stres, iletişim, destek) ve etkileri üzerinde odaklanmaktadır. Park vd. (2008) ergenlerde problemlili İnternet kullanımı açısından aile içi şiddet ve çocuğa yönelik ebeveyn şiddetinin varlığını risk faktörleri arasında, aile içi iletişimin varlığı ve olumlu ebeveyn tutumlarını da koruyucu faktörler arasında saymışlardır. Aile içi fonksiyonların yetersizliği durumunda, ergenin problemlili İnternet kullanımının artacağı yönünde de bulgular vardır (Şenormancı, Şenormancı, Güçlü ve Konkan, 2014). Bu araştırmaların sonuçlarına göre problemlili İnternet kullanımı aileye ilişkin pek çok boyutla ilgili görülmektedir. Bu çalışmanın amacı, problemlili İnternet kullanımıyla ilgili yapılan çalışmaları, aileye ilişkin değişkenler açısından değerlendirmektir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Bulgular belge incelemesi yöntemiyle toplanmıştır. Belge incelemesi yöntemi, araştırılması amaçlanan olay ya da olgular hakkında yazılı bilgi içeren kaynakları ayrıntılı biçimde analiz etmek ve derinlemesine incelemeyi içermektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu çalışmada problemlili İnternet kullanımı ve aileye ilişkin özellikleri inceleyen çalışmalardan ulaşılabilenler ile çalışılmıştır.

2.2. Verilerin Toplanması

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak İnternette yer alan Education Source, E-Journals, ERIC, PsycArticles, Psychology and Behavioral Sciences Collection, ULAKBİM, PsycINFO, Academic Search Complete, Scopus, EBSCO, Google ve Google Akademik gibi çeşitli arama motorları kullanılmıştır. Bu platformlara “problemlili İnternet kullanımı (İnternet bağımlılığı)”, “aile faktörleri” anahtar kelimeleri girilmiştir. Konuya ilişkin 21 araştırma temalara göre sınıflanarak tablolar halinde sunulmuştur.

3. BULGULAR (ALANYAZIN TARAMASI)

Aşağıda alanyazında problemlili İnternet kullanımı ile ilgili aileye ait ele alınan özetler tablolar halinde sunulmaktadır.

Tablo 1. Problemlili İnternet kullanımı ve aileye ilişkin işlevlere ilişkin bulgular

Kaynak	Araştırmanın Kapsamı	Katılımcılar ve Özellikleri	Yöntem	Bulgular
Xiuqin, Huimin, Mengchen, Jinan, Ying ve Ran (2010)	İnternet bağımlılığı olan lise öğrencileri ve ailelerinin ebeveynlik stili ile ilişkisi incelenmiştir.	İnternet bağımlısı olan 204 ve olmayan 100 olmak üzere toplam 304 lise öğrencisi katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır.	Ebeveynlik stiline ve aile işlevinin etkileri İnternet bağımlılığının gelişiminde önemli faktörler olarak saptanmıştır.

Pace, Zappulla, Guzzo, DiMaggio, Laudani & Cacioppo (2014)	İnternet bağımlılığı olan lise öğrencilerinin aile içi paylaşımları ile ilişkisi incelenmiştir.	Lise öğrenimi gören 320 öğrenci katılmıştır.	Betimsel araştırma yöntemi (üç ölçek, 1 kişisel görüşme) kullanılmıştır.	Aile içinde düşük duygusal paylaşımın problemleri İnternet kullanımının belirleyicilerinden biri olduğu saptanmıştır.
Kabasakal (2015)	Üniversite öğrencilerinde problemleri İnternet kullanımının yordayıcısı olarak yaşam doyumu ve aile işlevleri incelenmiştir.	663 üniversite öğrencisi katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır.	Anne baba arasındaki ilişkinin olumsuz değerlendirilmesi ve düşük düzeyde aile işlevleri problemleri İnternet kullanımı ile ilişkili bulunmuştur.
Celine ve Oliver (2017)	Ebeveyn tutumları, aile işlevlerinin ergen algısı ve İnternet oyun bozukluğu (İKG) arasındaki ilişki	434 ergen (n=434; 13,2 yaş) katılmıştır.	Betimsel tarama modeli (aile ilişkileri, aile işlevselliği) kullanılmıştır.	Her iki cinsiyet için de ebeveyn ile çatışmalar ve aile ilişkileri İnternet oyun bozukluğu ile ilişkili bulunmuştur.
Wartberg, Kriston, Bröning, Kegel ve Thomasius, (2017)	Ergenlerin problemleri İnternet kullanımını, anne-baba değerlendir-melerine dayalı olarak tanımlamaktır.	Almanya da (12-17 yaş arası çocuğu olan) 1000 ebeveyn katılmıştır.	Betimsel tarama modeli kullanılmıştır.	Düşük düzeyde aile işlevleri ve yüksek ebeveyn-ergen-çatışma sıklığı problemleri İnternet kullanımı ile ilişkili bulunmuştur.
Shi, Wang ve Zou (2017)	Çinli ergenler arasında aile içi işlevsellik ve İnternet bağımlılığı: benlik saygısı ve yalnızlığın aracı rolleri incelenmiştir.	Çin'de 3289 ortaokul öğrencisi katılmıştır.	Betimsel tarama modeli, 4 ölçek kullanılmıştır.	Aile içi işlevin İnternet bağımlılığı ile negatif ilişkili olduğu (aile içi işlevler arttıkça İnternet bağımlılığı azalmaktadır), benlik saygısı ve yalnızlığın aile işlev ve İnternet bağımlılığı arasındaki bağlantıya aracılık ettikleri bulunmuştur.
Lyu (2017)	Güney Koreli ergenlerin İnternette oyun oynama bağımlılığı ile aile ortamının etkileri arasındaki ilişki bakılmıştır.	Güney Kore'den 3400 lise öğrencisi katılmıştır.	Betimsel tarama yöntemi uygulanmıştır.	Aile işlevlerinin İnternet oyun bağımlılığı ile negatif ilişkili olduğu bulunmuştur.
Xin, Xing, Pengfei, Houru, Mengcheng ve Hong (2018)	Ergenlerde aile ve okula ilişkin risk faktörleri ile ilişkili olarak İnternet Bağımlılığı yaygınlığını araştırmaktadır.	10-18 yaşları arasında 6468 Çinli öğrenci katılmıştır.	Tarama modeli kullanılmıştır.	Anne ve baba arasında olumsuz ilişkilerin varlığı İnternet bağımlılığı açısından yüksek risk faktörleri arasındadır.

Tablo 2. Aile içi ilişkilere ilişkin bulgular

Kaynak	Araştırmanın Kapsamı	Katılımcılar ve Özellikleri	Yöntem	Bulgular
Kim ve Haridaki (2009)	İnternet bağımlılığı potansiyelini ve psikososyal değişkenlerle ilişkisi	18-65 yaş aralığında 2755 kişi katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır.	Evlilik yılları, ailedeki üye sayısı ve yaş problemleri İnternet kullanımı ile negatif korelasyon olduğu bulunmuştur.
Avrupa'da	Patolojik İnternet	11 farklı Avrupa	İlişkisel tarama	Patolojik İnternet kullanımı, düşük

Genç Hayatları Güçlendirme (SEYLE) (2012)	kullanımı yaygınlığını demografik ve sosyal faktörler açısından araştırmaktadır	ülkesinde yaşayan 11956 ergen katılmıştır.	modeli kullanılmıştır. İnternet bağımlılığı için Genç Tanısal Anketi uygulanmıştır.	düzye de aile içi iletişim ve aileden uzak yaşamak ile ilişkili bulunmuştur.
Ahmedi ve Sagrafi (2013)	İnternet bağımlılığında önemli bir rol oynayabilecek faktörler incelenmiştir.	14-19 yaş aralığında, 4177 İranlı ortaokul ve lise öğrencisi katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır.	Aile ilişkileri İnternet bağımlılığında en önemli faktör olarak bulunmuştur.
Gunuc ve Doğan (2013)	İnternet bağımlılığının hem kategorik hem de sürekli değişken olarak tahmin edilmesindeki farklılıkları karşılaştırmalı olarak incelemektedir	Çocuk Gelişim Merkezi Polikliniğine başvuran 12-18 yaş aralığında 116 genç katılmıştır.	Tarama modeli kullanılmıştır.	Ailede sosyal desteğin varlığı problemlili İnternet kullanımının önleyicilerinden biri olarak bulunmuştur.
Xu, Shen, Yan, Hu, Wang, Kota, Ouyang, Zhang (2014)	Aile temelli faktörler ve ergen İnternet bağımlılığı (AIA) arasındaki ilişki incelenmiştir.	5112 ergen katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Aile ortamında değerlendirme anketive DMR-52 ölçeği uygulanmıştır.	Hem anne hem baba ile ergenin olumsuz iletişim süreçlerine sahip olması İnternet bağımlılığı ile ilişkili bulunmuştur.
Malak, Khalifeh ve Shuhaiber, (2017)	Ürdün okullarında İnternet bağımlılığı ve ilişkili risk faktörlerinin yaygınlığı incelenmiştir.	Ürdün'de 12-18 yaş arası 716 devlet okulu öğrencisi katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli uygulanmıştır.	Aileye ilişkin özelliklerden, aile gelirinin > 1400 dolar olması İnternet bağımlılığı yaygınlığının yüksek olduğu gruplardan biri olarak saptanmıştır.
King ve Delfabro,(2017)	Bu çalışmada ergenlerin İnternet oyun problemleri bağlamında ebeveyn, çocuk ilişkisinin güven, iletişim ve yabancılaşma gibi özellikleri araştırılmıştır.	12 ila 17 yaş arası toplam 824 ortaokul öğrencisi katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır.	İnternet oyun problemleri olan ergenlerin, anne ve baba ilişkilerinde, oyun sorunları olmayan ergenlere kıyasla daha az güven ve iletişim, daha fazla öfke ve yabancılaşma bildirdiklerini saptamıştır.
Wei Dongpin, Xian, Yanhui, Wengiang, Liyan ve Lilan (2018)	Ebeveyn-ergen ilişkisi, duygu düzenleme yeteneği (arabulucu), stresli yaşam olayları ile İnternet bağımlılığı arasındaki ilişkileri incelemektedir	Çin'de 15 yaşında 998 öğrenci katılmıştır.	İlişkisel tarama modeli kullanılmıştır.	İyi ebeveyn-ergen ilişkisinin, ergenlerin duygu düzenleme yeteneği ile pozitif ilişkili olduğu ve bu durumun İnternet bağımlılığı ile negatif ilişkili olduğu ortaya konmuştur.
Wu, Lau, Cheng, Law, Vincent ve Mason, (2018)	Çin ortaokul öğrencilerinin büyük bir örnekleme arasında algılanan FMIA varlığı ve algılanan aile desteğinin İnternet bağımlılığı ile anlamlı bir	Çinde 9,618 ortaöğretim öğrencisi katılmıştır.	Kesitsel araştırma yöntemi uygulanmıştır.	Aile üyelerinden en az birinin İnternet bağımlılığı olmasının bir risk faktörü, algılanan aile desteğinin ise koruyucu bir faktör olduğu bulunmuştur.

ilişkisi olup olmadığı araştırılmıştır.			
---	--	--	--

Tablo 3. Prob. İnt. Kullanımında aile içerikli müdahale programlarına ilişkin bulgular

Kaynak	Araştırmanın Kapsamı	Katılımcılar ve Özellikleri	Yöntem	Bulgular
Zhong Zu, Sha, Tao, Zhao, Yang, Lı ve Sha (2011)	Çinli ergenlerde aile temelli bir müdahale programının etkinliğini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.	İnternet bağımlılığı tanısı alan ergenler (n = 57) rasgele bir müdahale grubuna (n = 28) ve kontrol grubuna (n = 29) ayrılmıştır.	14 oturumlu aile temelli grup müdahalesi uygulanmıştır.	Sonuçlar, aile temelli grup müdahalesinin İnternet kullanımını azaltmada ve aile işlevini geliştirmede daha etkili olduğunu göstermiştir.
Doug-Hyun Sun-mi, Young ve Perry, (2012)	Aile terapisinin İnternet çevrimiçi oyun bağımlılığı olan ergenlerde beyin aktivasyonlarına etkisi araştırılmıştır.	15 İnternet oyunları bağımlısı ergen, 15 bu bağımlılığı olmayan ergen ve aileleri katılmıştır.	3 haftalık kısa süreli bir aile terapisi müdahalesi uygulanmıştır.	Sonuçlar aile içi uyumluluğun problemlili İnternet kullanımını azaltmada önemli bir faktör olabileceğini düşündürmektedir.
Young, Sunhee ve Jieha, (2014)	Bowen'in aile sistemleri teorisine dayanan kişilerarası sorunlardan muzdarip bir İnternet bağımlısı genç erişkin kişinin tedavisinin etkinliği incelenmiştir.	Problemlili İnternet kullanımı bulunan bir genç erişkin veri sağlamıştır.	Bowen'in aile sistemleri teorisinin, kullanıldığı bir aile terapisi modeli uygulanmıştır.	Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin işlevsel hale getirilmesinin İnternet bağımlılığı ile ilgili riskleri iyileştirmek için gerekli olduğu ortaya konmuştur.
Qx, Xy, Zk, Xj ve Cy (2015)	Bu araştırma, ergenlerde İnternet bağımlılığını azaltmak için çoklu aile grup terapisinin (MFGT) etkinliğini ve altta yatan mekanizmasını test etmeyi amaçlamaktadır.	İnternet bağımlılığı olan 12-18 yaş aralığındaki 46 ergen ve onların 35-46 yaş aralığındaki 46 ebeveynleri katılımcı olmuştur.	Yapılandırılmış anketler ön müdahale (T1), girişim sonrası (T2) ve üç aylık takipte (T3) uygulanmıştır.	Altı oturumlu çok aileli grup terapisi, ergenlerde İnternet bağımlılığı davranışlarını azaltmada etkili olmuştur.

3. SONUÇ VE TARTIŞMA

Araştırma sonuçları göstermektedir ki aile, bireye ait pekçok alanda olduğu gibi problemlili İnternet kullanımı konusunda da belirleyici faktörlerden biri olarak görülmektedir. Bu çalışmada bulgular üç tema üzerinden düzenlenmiştir. Araştırmada bulguların düzenlendiği çalışmaların çoğu ergenler üzerinde yapılmıştır. Bunun en önemli nedeni İnternet kullanan grubun büyük kısmının bu yaş grubundan olmasıdır. Ergenler sosyal medya, öğretim süreçleri ve iletişim, oyun vb. amaçlarla İnternet kullanmaktadır. Bu kullanım sıklığı problemlili İnternet kullanımının da görülme sıklığını etkilemektedir (Sharma, Rao, Benegal, Thennarasu ve Thomas, 2017). Bu nedenle çalışmanın bulguları ağırlıklı olarak ergenler ve aileleri kapsamındadır.

İlk çalışma teması aile işlevleri ve problemlili İnternet kullanımı üzerine yapılan çalışmalardan oluşmuştur. Bu kapsamda ele alınan tüm çalışmalar aile işlevlerinin problemlili İnternet kullanımının bir yordayıcısı olduğunu göstermektedir. Aileye ait işlevlerin düşük düzeyde bulunması (Bulut, 1991) ailenin sağlıklı olmadığını göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu araştırma kapsamında ele alınan çalışmalarda iletişim boyutu başta olmak üzere ailelerin genel fonksiyonlar, roller vb. işlevlerinin yetersiz düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar sağlıklı aile işlevlerinin problemlili İnternet kullanımı açısından önemini vurgulamaktadır.

İkinci çalışma teması aile içi ilişkiler başlığında çalışılmış ve aile ile kurulan ilişkilerin kalitesinin ergenlerin psikolojisi üzerindeki etkisini vurgulayan sonuçların ortaya çıktığı görülmüştür. İnternet kullanımının aile

ile geçirilen toplam süreyi olumsuz etkilediğini ve aile üyeleriyle kurulan iletişim süresini azalttığını (Lee ve Chae, 2007), çatışmalı aile ortamlarında ergenlerin ebeveynleriyle birlikte geçirebileceği zamanın yerini alabildiğini (Lenhart, Raine, ve Lewis, 2001; Sanders, Field, Diego ve Kaplan, 2000; Turow ve Nir, 2000) gösteren çalışma sonuçlarıyla örtüşecek biçimde, aile içi çatışma ve iletişim sorunları arttıkça problemli İnternet kullanımının da arttığı saptanmıştır. Bunun tersi durumda, ergenlerin aileden sosyal destek alması ve aile ile iletişim zamanlarının artması durumunda, İnternette geçirilen sürenin ve problemli İnternet kullanmanın azaldığını ifade eden sonuçlar görülmüştür. Bu çalışmada, ailelerinden, özellikle de annelerinden düşük düzeyde sosyal desteğe sahip olan ergenlerin daha yüksek düzeyde İnternet bağımlılığı eğiliminde oldukları saptanmıştır. Bu sonuçlar, problem davranışlarının nedenlerinin genellikle aile kökenli olduğunu savunan psikodinamik ve sosyal öğrenme kuramları ile örtüşmektedir. Ergenler için aileden sağlanan sosyal destek ve sosyal kontrolün İnternet bağımlılığı gibi sorun davranışların görülme riskini azaltacağı öne sürülmektedir (Gunuc ve Doğan, 2013; Gunuc, 2013; Trindade ve Mossmann, 2016).

Ele alınan üçüncü tema ilk iki temadan farklı olarak problemli İnternet kullanımının görüldüğü ergenlerde müdahale süreçlerinde aileye yönelik çalışmaların değerlendirilmesidir. Bu kapsamda ele alınan çalışmalar aile eğitim programlarının, aile danışmanlıklarının, aile görüşmelerinin ve aile terapilerinin bireydeki problemli İnternet kullanımını azalttığını göstermektedir.

Araştırma sonuçları problemli İnternet kullanımı açısından ailenin sağlıklı işlevlere sahip olması, bireye destek olması, paylaşımların yüksek olması durumunda koruyucu bir faktör olarak kabul edilebileceğini, tersi durumda ise bir risk faktörü oluşturabileceğini göstermektedir.

4. ÖNERİLER

1-Problemler İnternet kullanımının önlenmesinde aileye ait bilgilendirme ve eğitim çalışmaları yarar sağlayabilir.

2-Okul PDR programları düzenlenirken ailelere yönelik önleyici çalışmalara yer verilmesi etkili olabilir.

3-Aile müdahale programları, birinci basamak sağlık hizmetlerinin bir parçası olarak uygulanabilir.

KAYNAKLAR

Ahmedi, K. & Saghafi, A. (2013). Psychosocial profile of Iranian adolescents' Internet addiction. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16 (7): 543-548.

Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*, Özgüzel Matbaası, Ankara.

Celine, B. & Oliver, P. (2017). Relationships between Parental Attitudes, Family functioning and Internet gaming disorder in adolescents attending school. *Psychiatry Research*, Sept. 2017, 255: 104-110.

Durkee, T. vd. (2012). Prevalence of pathological İnternet use among adolescents in Europe; demographic and social factors, *Addiction*, 107: 2210-2222.

Doug-Hyun, H. Sun-mi, K., Young, L. Perry, F. R. (2012). The effect of family therapy on the changes in the severity of online game player and brain activity in adolescents with online game addiction, *Psychiatry Research*, 202 (2): 126-131.

Gunuc, S. ve Doğan, A. (2013). The relationships between Turkish adolescents' İnternet addiction, their perceived social support and family activities, *Computers in Human Behavior*, 29: 2197-2207.

Gunuc, S. (2013). Cart and Chaid analyses of some variables that predict internet addiction, *Turkish Journal of Psychology*, 28 (71): 102-104.

Jeong, E. J. & Kim, D. H. (2011). Social activities, self-efficacy, game attitudes, and game addiction. *Cyberpsychology, Behavior ve Social Networking*, 14: 213-221

Kabasakal, Z. (2015). Life satisfaction and family functions as predictors of problematic İnternet use in university students, *Computers in Human Behavior*, 53: 294-304.

Kim, J. & Haridakis, P. M. (2009). The role of İnternet user characteristics and motives in explaining three dimensions of İnternet addiction. *Computer-mediated Communication*, 14(4): 988-1015.

King, D. & Delfabro, P. (2017). Features of parent-child relationships in adolescents with İnternet gaming disorder, *International Journal of Mental Health and Addiction*, 15 (6): 1270-1283.

- Kuss, D. J., Griffiths, M. D. & Binder, J. F. (2013). İnternet addiction in students: Prevalence and risk factors. *Computers in Human Behavior*, 29: 959-966. doi:10.1016/j.chb.2012.12.024
- Lee, S. J. & Chae, Y. G. (2007). Children's İnternet use in a family context: influence on family relationships and parentel mediation, *CyberPsychology and Behavior*, 10 (5): 640-644.
- Lenhart, A., Rayne, L. & Lewis, O. (2001). Teenage life online: the rise of the instant message generation and the İnternet's impact on friendship and family relationship, Washington, DC: Pew and American Life Project <http://www.edc.uoc.gr/horde/services/go.php?url=http%3A%2F%2Fwww.pewinternet.org.adresindenerişilmiştir>.
- Lyu, S. (2017). Developmental process of internet gaming disorder among South Korean adolescents: Effects of family environment and recreation experience, *J Child Fam Stud*, 26: 1527–1535, DOI 10.1007/s10826-017-0686-8
- Malak, Z. M., Khalifeh, A., K., Shuhaiber, A. H. (2017). Prevalence of İnternet addiction and associated risk factors in Jordanian school students, *Computers in Human Behavior*, 70: 556-563.
- Pace, U., Zappulla, C., Guzzo, G., DiMaggio, R., Laudani, C. & Cacioppo, M. (2014). İnternet addiction, temperament, and the moderator role of family emotional involvement, *Int J Ment Health Addiction*, 12: 52–63. DOI 10.1007/s11469-013-9468-8
- Park, S. K., Kim, J. Y. & Cho, C. B. (2008). Prevalence of İnternet addiction and correlations with family factors among South Korean adolescents. *Adolescence*, 43: 895 –909.
- Sanders, C. E., Field, T. M., Miguel, D., & Kaplan, M. (2000). The relationship of İnternet use to depression and social isolation among adolescents. *Adolescence*, 35(138): 237.
- Sharma, K. M., Rao, G. N., Benegal, V., Thennarasu, K. & Thomas, D. (2017). Technology Addiction Survey: An Emerging Concern for Raising Awareness and Promotion of Healthy Use of Technology, July 29, 2017, IP: 202.177.173.189]
- Shaw, M., & Black, D. W. (2008). İnternet addiction: Definition, assessment, epidemiology and clinical management, *CNS Drugs*, 22: 353-365. doi:10.2165/00023210200822050-00001
- Shi, X., Wang, J., Zou, H. (2017). Family functioning and İnternet addiction among Chinese adolescents: The mediating roles of self-esteem and loneliness, *Computers in Human Behavior*, 76: 201-210.
- Şenormancı, Ö., Şenormancı, G., Güçlü, O., Konkan, R. (2014). Attachment and family functioning in patients with İnternet addiction, *Gen Hosp Psychiatry*, 36 (2): 203-207. Date of Electronic Publication: 2013 Oct 22.
- Tichon, J. G. & Shapiro, M. (2003). The process of sharing social support in cyberspace. *CyberPsychology ve Behavior*, 6, 161 –170.
- Turow, J. Lilach, N. (2000). The İnternet and the Family 2000: The View From Parents, the View From Kids. From Report Series. No. 13, The Annenberg Public Policy Center of the University of Pennsylvania.
- Trindade, M. T. & Mosmann, C. P. (2016). Conflitos Familiares e Práticas Educativas Parentais como Preditores de Dependência de İnternet, *Psico-USF, Bragança Paulista*, 21(3): 623-633.
- Wartberg, L., Kriston, L., Bröning, S., Kegel, K. & Thomasius, R. (2017). Adolescent problematic İnternet use: Is a parental rating suitable to estimate prevalence and identify familial correlates?, *Computers in Human Behavior*, 67: 233-239.
- Wei, W., Dongping, L., Xian, L., Yanhui, W., Wengiang, S., Liyan, Z. & Lilan, Q. (2018). Parent-adolescent relationship and adolescent İnternet addiction: A moderated mediation model, *Addictive Behaviors*, 84: 171-177.
- Wu, M. S. A., Lau, J. T. S., Cheng, K., Law, . R., Vincent, S. T. & Mason, M. C. L. (2018). Direct and interaction effects of co-existing familial risk factors and protective factors associated with İnternet addiction among Chinese students in Hong Kong, *Journal of Early Adolescence*, 38 (4): 429 – 450.
- Xin, M., Xing, J., Pengfei, W., Houru, L., Mengcheng, W. & Hong, Z. (2018). Online activities, prevalence of internet addiction and risk factors related to family and school among adolescents in China. *Addictive Behaviors Reports*, 7: 14-18.

Xiuqin, H., Huimin, Z., Mengchen, L., Jinan, W., Ying, Z., & Ran, T. (2010). Mental health, personality, and parental rearing styles of adolescents with Internet addiction disorder. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13 (4): 401-406.

Xu, J., Shen, L., Yan, C., Hu, H., Lu Wang, F. Y., Kotha, S. R., Ouyang, F., Zhang, L.(2014). Parent-adolescent interaction and risk of adolescent internet addiction: a population-based study in Shanghai, *BMC Psychiatry*, 14-112 doi:10.1186/1471-244X-14-112

Qx, L., Xy, F., N, Y., Zk, Z., Xj, Y., J, L., Cy, L. (2015). Multi-family group therapy for adolescent Internet addiction: exploring the underlying mechanisms, *Addictive Behaviors*, 42: 1-8. Date of Electronic Publication: 2014 Oct 30.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Young, K. S. (2007). Cognitive behavior therapy with Internet addicts: Treatment outcomes and implications. *CyberPsychology and Behavior*, 10(5): 671–679.

Young, P. T., Sunhee, K. & Jieha, L. (2014). Family therapy for an Internet-addicted young adult with interpersonal problems, *Journal of Family Therapy*, 36 (4): 394 – 419.

Zhong, X., Zu, S., Sha, S., Tao, R., Zhao, C., Yang, F., Li, M. & Sha, P. (2011). The effect of a family-based intervention model on Internet-addicted Chinese adolescents, *Social Behavior And Personality*, 39 (8): 1021-1034.